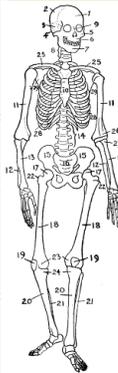

คู่มือองค์ความรู้การถอดบทเรียน กระบวนการติดตามคนหาย การพิสูจน์คนนิรนาม และการพิสูจน์ศพนิรนาม

ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม
โครงการจัดการความรู้การวิจัยและถ่ายทอดเพื่อการใช้ประโยชน์ ประจำปี 2565

ติดต่อ นางสุริดา สุวรรณรังษี หัวหน้าโครงการ

ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

โทรศัพท์ ๐๘๘-๙๕๑-๕๖๖๖, E-mail : sakunwarin@gmail.com)

คู่มือองค์ความรู้การถอดบทเรียน

กระบวนการติดตามคนหาย การพิสูจน์คนนิรนาม

และการพิสูจน์ศพนิรนาม

ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม
โครงการจัดการความรู้การวิจัยและถ่ายทอดเพื่อการใช้ประโยชน์
ประจำปี 2565

การถอดบทเรียน 3 กระบวนการ

การติดตามคนหาย

การพิสูจน์คนนิรนาม

การพิสูจน์ศพนิรนาม

เกณฑ์การคัดเลือกและกำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก

พิจารณาจากภารกิจงานที่สำคัญ
และมีผลงานเชิงประจักษ์เด่นชัดต่อสังคม

กระบวนการติดตามคนหาย : มูลนิธิกระจกเงา

กระบวนการพิสูจน์คนนิรนาม : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระบวนการพิสูจน์ศพนิรนาม : สถาบันนิติเวชวิทยา
โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ขั้นตอนดำเนินการ

1. เก็บข้อมูลสัมภาษณ์องค์กรต้นแบบ

2. บันทึกข้อมูลต้นแบบ

3. วิเคราะห์ข้อมูล

4. ถอดองค์ความรู้เป็นคู่มือ
สำหรับเผยแพร่ต่อกลุ่มเป้าหมาย

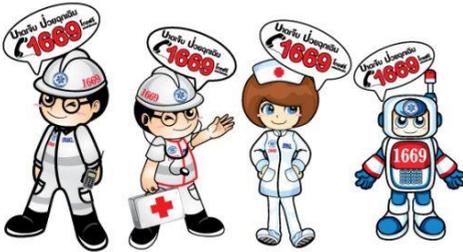
5. การจัดการเผยแพร่บทเรียน
ต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มเป้าหมาย

เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น
พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ห้องชันสูตรศพ

เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์
(รพ.และ สถานแรกรับฯ)

เจ้าหน้าที่อาสาสมัครมูลนิธิ

กระบวนการงานการติดตามคนหาย : มูลนิธิกระจกเงา

มูลนิธิกระจกเงา คือ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมหลายด้าน ได้แก่ งานด้านสิทธิมนุษยชน งานด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ งานพัฒนาอาสาสมัครและการแบ่งปันทรัพยากร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้และการดำรงชีวิต โดยมีพื้นที่ที่ปฏิบัติงานทั้งบนสังคมออนไลน์ (internet) สังคมเมืองและสังคมชนบท โดยองค์กรเปรียบเสมือนทำหน้าที่เป็นกระจกเงาที่สะท้อนเรื่องราวความเป็นจริงของสังคม และให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม

วิธีคิดในการทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคม

การสร้างคน

การสร้างนวัตกรรม

การสร้างคน เป็นต้นทางของการแก้ปัญหาสังคม ซึ่งมีผลผลิต เป็นการสร้างนักกิจกรรม และอาสาสมัครที่เข้ามามีส่วนร่วมในการต่อยอดกิจกรรมเพื่อสังคม เนื่องจาก ปัญหาสังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนและมีปริมาณมากมายเกินกว่าคนเพียงไม่กี่คนจะแบกรับไหวได้ และปัญหาสังคมไม่มีทางหมดไป หากผู้คนส่วนใหญ่ไม่ร่วมกันรับรู้และแก้ไข

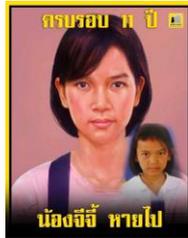
การสร้างนวัตกรรม จะนำไปสู่การเส้นทางใหม่ ของสังคม โดยมีการวิเคราะห์ปัญหา และออกแบบ กระบวนการแก้ปัญหาสังคม ด้วยการมีส่วนร่วม ที่สอดคล้องไปกับปรากฏการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน

มูลนิธิกระจกเงา

จึงให้ความสำคัญกับการระดมทุน และลงมือจัดการปัญหาต่างๆ โดย มองปัญหาแบบองค์รวม เพื่อที่จะ ดำเนินการแก้ไขปัญหาหลายสิ่งต่างๆ ไปควบคู่กัน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือของการเข้าถึง และเผยแพร่แนวคิดในการดำเนินงาน ควบคู่ไปกับการ ปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาสังคม

การติดตามคนหาย

โดย มูลนิธิกระจกเงา

องค์ความรู้จากการถอดบทเรียนเป็นคู่มือ
สำหรับเผยแพร่ต่อกลุ่มเป้าหมาย

คนหายประเภทสำคัญในการติดตาม

ประเภทสมองเสื่อม

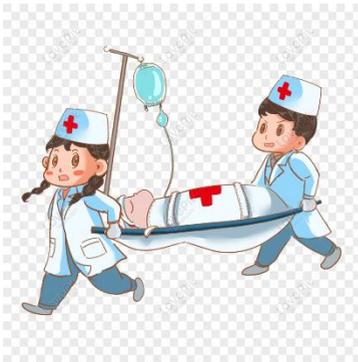

2

ประเภทเซททางอินเทอร์เน็ต

3

ประเภทลักพาตัว

4

ประเภทอุบัติเหตุหรืออื่นๆ

1

ประเภทสมองเสื่อม

อาการสมองเสื่อม อาจเกิดจากอายุที่เพิ่มขึ้น หรือการสูญเสียความจำ ที่อาจจะเป็นไปอย่างช้าๆ โดยบางครั้งไม่มีผลต่อการทำงานหรือการใช้ชีวิตประจำวัน แต่หากเป็น โรคสมองเสื่อมนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงที่เร็วกว่าและมีการสูญเสียของสมองส่วนอื่นร่วมด้วย จนผู้ป่วยไม่สามารถช่วยเหลือตนเองและมีชีวิตสั้น กลุ่มอาการสมองเสื่อมที่พบบ่อยคือ โรคอัลไซเมอร์ พบมากกับผู้สูงอายุ

กระบวนการติดตามคนหายกรณีโรคสมองเสื่อม

1. การวิเคราะห์อุปนิสัยและพฤติกรรมของคนหาย ข้อมูลส่วนนี้ ถือว่าความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากพฤติกรรมและการแสดงออกของคนหาย จะ เชื่อมโยงกับสถานที่ซึ่งคนหายอาจจะพลัดหลงไป

**2. การตรวจสอบในสถานที่ซึ่งคาดว่าคน
หายไ** เนื่องจากว่าผู้มีการสมองเสื่อมส่วน
ใหญ่มักจดจำแต่เรื่องในอดีตจึงมีความเป็นไปได้
ว่าการหายตัวไปนั้นเพื่อที่จะเดินทางไปยังบ้าน
เก่าหรือที่ทำงานเก่าของตนเอง

**3. การตรวจสอบที่โรงพยาบาลใกล้เคียง
ในพื้นที่** เนื่องจาก คนหายมักเป็นผู้สูงอายุ มี
ความเป็นไปได้ที่อาจจะประสบอุบัติเหตุ หรือ
เป็นลมในระหว่างที่เดินพลัดหลง จนพลเมืองดี
หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจนำส่งโรงพยาบาล

4. การตรวจสอบยังสถานีตำรวจ

**5. การตรวจสอบที่อุ้งรถโดยสาร อุ้งรถ
ประจำทาง** กรณีที่คนหายสามารถขึ้นรถโดยสาร
ประจำทางเองได้นั้นอาจจะมีความเป็นไปได้ว่า
อาจจะขึ้นรถประจำทาง เพื่อหาทางกลับบ้านแต่
อาจไม่รู้จุดหมายปลายทาง

**6. การตรวจสอบไปยังสถานแรกรับคน
ไร้ที่พึ่ง** ซึ่งเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่รวบรวมคนหาย
พลัดหลงที่มีอาการสมองเสื่อม โดยเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ได้รับคนหายไว้ใน การดูแลและไม่สามารถติดต่อหา
ครอบครัวได้ ก็จะนำตัวมาฝากไว้ที่นี้ก่อน

**7. การตรวจสอบเรื่องอุบัติเหตุ และแผนก
นิติเวชตามโรงพยาบาลต่างๆ** ในกรณีที่คนหายอาจ
ประสบอุบัติเหตุ และถูกนำตัวส่งไปยังโรงพยาบาล แต่
เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลอาจไม่สามารถ สอบถาม
รายละเอียดของคนหาย เนื่องจากว่า อาจหมดสติ หรือ
เสียชีวิต แต่ไม่มีเอกสารหรือหลักฐานใดแสดงตัว ทำให้
ไม่สามารถระบุตัวได้ว่าเป็นใคร

8. การตรวจสอบไปยังกรมราชทัณฑ์ อาจเป็น
อีกทางเลือกหนึ่งที่ทางครอบครัวของคนหาย ควร
ตรวจสอบหลังจากที่ลองตรวจสอบตามสถานที่ที่ได้

แนะนำในข้างต้นหมดแล้ว เนื่องจากว่า กรณีที่
 คนหายไปทำร้ายร่างกายบุคคลอื่น โดยอาจหลง
 คิดว่ากำลังโดนบุคคลอื่นปองร้าย เป็นเหตุให้อาจ
 ถูกดำเนินคดี จึงมีความเป็นไปได้ว่าคนหายอาจ
 ถูกควบคุมตัวในเรือนจำแห่งใดแห่งหนึ่ง

เบอร์โทรที่เป็นประโยชน์

ชื่อหน่วยงาน	หมายเลขโทรศัพท์
๑. โรงพยาบาลกลาง	๐-๒๒๒๐-๘๐๐๐
๒. โรงพยาบาลตำรวจ	๐-๒๒๕๒-๙๐๐๖๓
๓. โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช	๐-๒๕๓๔-๗๐๐๐
๔. โรงพยาบาลศิริราช	๐-๒๔๑๙-๗๐๐๐
๖. โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิม พระเกียรติ	๐๒-๙๒๖-๙๐๔๒-๕
๗. โรงพยาบาลรามาริบัติ	๐-๒๒๐๑-๑๑๔๕
๘. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	๐-๒๒๕๒-๘๑๘๑-๙
๙. มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง	๐-๒๒๒๖-๔๔๔๔-๘
๑๐. มูลนิธิร่วมกตัญญู	๐-๒๗๕๑-๐๙๕๑-๓

กระบวนการพิสูจน์คนนิรนาม : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระบวนการพิสูจน์คนนิรนาม แม้ไม่ใช่ภารกิจหลักของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) แต่ในฐานะที่เป็นคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสนับสนุนการปฏิบัติงานติดตามคนหาย การพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. ๒๕๖๔ นั้น กระทรวง พม. โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จึงได้มีส่วนร่วมในเรื่องการตรวจพิสูจน์คนนิรนามที่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวง พม. โดยมีการลงนามความร่วมมือ กับ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และกรมการปกครอง เพื่อดำเนินการงานร่วมกันในด้านการตรวจพิสูจน์บุคคล เพื่อการยืนยันตัวตนของคนนิรนาม เพื่อให้ได้รับสิทธิ์ขั้นพื้นฐานหากเป็นคนไทย หรือการได้รับการเก็บข้อมูลบุคคลไว้ในระบบเพื่อการยืนยันบุคคลในภายหลัง

การพิสูจน์คนนิรนาม

การตรวจพิสูจน์บุคคล คือการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ในการตรวจพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล ว่าคนนิรนามเป็นใคร การระบุตัวของศพหรือบุคคลวิกลจริตหรือหมดสติ รวมทั้งช่วยการติดตามคนหายได้ด้วย ปัจจุบันมีวิธีการตรวจพิสูจน์บุคคลหลายวิธี เช่น การใช้ความจำของมนุษย์ จำได้ว่าบุคคลหรือศพที่พบเห็นเป็นใคร โดยการแต่งกายและทรัพย์สินติดตัว ด้วยลายพิมพ์นิ้วมือ ข้อมูลพันธุกรรม หรือ ดีเอ็นเอ

การแจ้งและส่งต่อ

การส่งต่อคนนิรนาม จากมูลนิธิ ไปยัง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

แนวทางการปฏิบัติ

เมื่อพบ “คนนิรนาม” สามารถนำส่งเข้ารับการคุ้มครอง ณ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ทั้ง ๗๗ แห่งทั่วประเทศ ในพื้นที่ใกล้เคียงที่พบคนนิรนาม (โดยมีหรือไม่มีหนังสือนำส่งก็ได้)มีกระบวนการ ดังนี้

รับเข้าศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง → **คัดกรอง** → **คุ้มครอง** → **ส่งต่อสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง**

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมการให้ข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการส่งต่อคนนิรนาม

การพิสูจน์ยืนยันบุคคล

กระบวนการงานการพิสูจน์ศพนิรนาม : สถาบันนิติเวชวิทยา
โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

การพิสูจน์ศพนิรนาม

การรับ – ส่ง ศพนิรนาม

เอกสารประกอบการขอรับศพ

๑. บัตรประจำตัวประชาชนและทะเบียนบ้านผู้มาติดต่อขอรับศพ
๒. บัตรประจำตัวประชาชนและทะเบียนบ้านของผู้เสียชีวิต
๓. หนังสือขอรับศพจากพนักงานสอบสวน หรือหนังสือยืนยันชื่อศพ (กรณีศพไม่ทราบชื่อหรือชื่อไม่ตรงกับทะเบียนบ้าน)
๔. หนังสือรับรองจากจุฬาราชมนตรี หรือ อิหม่ามกรณีผู้เสียชีวิตเป็นชาวไทยมุสลิม
๕. ใบมรณะบัตร

เงื่อนไขการดำเนินการนำศพไปฝัง

การพิสูจน์ศพนิรนาม

สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

พุทธสมาคมเพียวเยี่ยงไท่ ศรีราชา
มูลนิธิไตรคุณธรรม (ชาเด็กไท่) ชลบุรี
มูลนิธิกรกุลสมุทราสาร
มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

ขั้นตอน
การชันสูตรศพ

การเก็บอัตลักษณ์บุคคล

การส่งฝัง

The Committee on Development of Search of Missing Persons
and Identification of Unidentified Remains System

ขั้นตอน
การชันสูตรศพ โดยแพทย์นิติเวช

การเก็บอัตลักษณ์บุคคล

- ตัวอย่างเลือด หรือสารคัดหลั่ง หรือสิ่งที่ใช้ตรวจ DNA
- บันทึกด่านนรูปพรรณสัณฐานศพ
- บันทึกทรัพย์สิน
- ถ่ายภาพเครื่องแต่งกาย ทรัพย์สิน

รพ. จะเก็บศพไว้ที่ห้องเย็นของ รพ. เป็นเวลา
ประมาณ 3-5 วัน เพื่อรอการติดต่อของญาติ

รพ. ประสานมูลนิธิ เพื่อรับศพ

การรับศพเป็นไปตามข้อตกลง
โดย รพ.เป็นผู้ทำหนังสือ ระบุชื่อ /เลขศพ

รพ. เป็นผู้ดำเนินการเรื่องกำหนดหลุมศพ
แบบที่ยอหนังสือส่งศพฝัง

รายชื่อศพที่ยัง ไม่พบศพ 6 ธ.ค. 2562

ที่	เลขที่ตรวจศพ	ชื่อ นามสกุล	ส.น.	เหตุตาย	ว.ต.ป.	พจน
1	04	ชาโนทรามชื่อ นามสกุล	สน.วังมาศ	ฉับน้ำ	29 พ.ย 2562	พล.21
2	04	นฤมาศคีนัน โปธิ์ธอก	สน.ประจักษ์	ไม่ทราบเหตุ	30 พ.ย.2562	พล.22

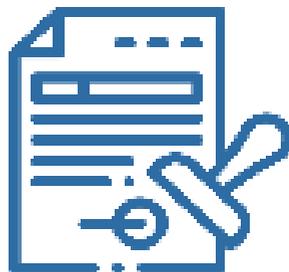
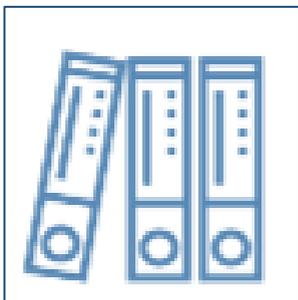
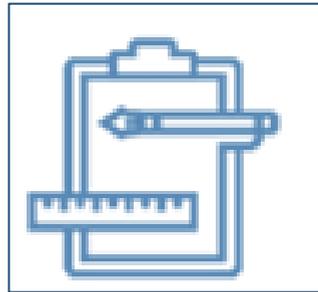
การส่งต่อศพนิรนามไปยังสุสาน

ขั้นตอนการฝังศพ

๑. ถ่ายภาพหน้าตรงศพ พร้อมป้ายข้อมูลศพ และป้ายศพ
๒. ห่อศพด้วยผ้าดิบ และนำป้ายหมายเลขศพคล้องที่ผ้าห่อศพ
ชั้นนอกสุดบริเวณศีรษะของศพ
๓. กำหนดเลขหลุมฝังของแต่ละศพ (อ้างอิงจากแผนผังหลุมศพ)
โดยเขียนเลขหลุมลงในป้ายข้อมูลศพ และตรวจสอบเลขหลุมศพ
ให้ตรงกับที่กำหนดฝังในป้ายข้อมูลศพ
๔. นำศพลงหลุมศพ (แยกโซนฝังศพนิรนามและศพไร้ญาติ) ปิดหลุม
๕. บันทึกข้อมูลลงทะเบียนคณะกรรมการฝังศพนิรนามและศพไร้ญาติ
๖. รวบรวมข้อมูลภาพศพก่อนฝังและภาพถ่ายเอกสารทะเบียนคุม
การฝังศพ และส่งไปยังกลุ่มตรวจวิเคราะห์กระดูก เพื่อการ
ตรวจสอบและบันทึกข้อมูลการฝังศพลงในระบบ

การติดตามคนหาย
การพิสูจน์คนนิรนาม
การพิสูจน์ศพนิรนาม

ผลการจัดการเผยแพร่บทเรียน ต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการขับเคลื่อนและจัดทำ
มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ พัฒนารฐานข้อมูล
และระบบติดตามคนหาย คนนิรนาม
และศพนิรนาม

หน่วยงานของรัฐ

ภาคประชาสังคม

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

นางสุธิดา สุวรรณรังษี   หัวหน้าโครงการวิจัย
ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการติดตามคนหาย
และการพิสูจน์ศพนิรนาม
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม
โทรศัพท์ ๐๘๘-๙๕๑-๕๖๖๖
E-mail : sakunwarin@gmail.com)